

WYDANIE ORZECZENIA W SPRAWIE SKARŻĄCEGO JAKO WARUNEK DOPUSZCZALNOŚCI SKARGI KONSTYTUCYJNEJ

<p>Rodzaj postępowania: wstępna kontrola skargi konstytucyjnej</p> <p>Inicjator: osoba fizyczna</p>	<p>Skład orzekający: 1 sędzia</p>
---	---------------------------------------

Z art. 79 ust. 1 Konstytucji wynika, że przedmiotem zaskarżenia w trybie skargi konstytucyjnej może być jedynie przepis prawny, a nie rozstrzygnięcie w indywidualnej sprawie skarżącego. Jednocześnie jednak skarga konstytucyjna jest dopuszczalna o tyle, o ile kwestionowany przez skarżącego przepis był podstawą orzeczenia w jego sprawie indywidualnej. Z tą ostatnią przesłanką wiąże się problem dopuszczalności skargi konstytucyjnej w sytuacji, gdy obowiązek jednostki wynika bezpośrednio z ustawy i nie jest konkretyzowany przez jakiekolwiek orzeczenie sądu lub organu administracji publicznej, które odnosiłoby się indywidualnie do skarżącego.

Autor skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie jest sędzią sądu powszechnego. Ustawa zobowiązuje sędziów do okresowego składania oświadczeń o swoim stanie majątkowym, dotyczących zarówno majątku odrębnego, jak i majątku objętego wspólnością ustawową małżeńską. Oświadczenia takie są składane prezesom sądów apelacyjnych w dwóch egzemplarzach. Podmiot uprawniony do odebrania oświadczenia ma obowiązek przekazania jednego egzemplarza urzędowi skarbowemu właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania sędziego. Urząd skarbowy może podjąć określone czynności kontrolne.

Członkowie innych grup zawodowych nie mają obowiązku okresowego składania urzędowi skarbowemu oświadczeń o stanie swojego majątku.

Skarżący zarzucił, że przepisy ustawy przewidujące taki obowiązek w stosunku do sędziów są niezgodne z Konstytucją, między innymi z zasadą równości wobec prawa oraz gwarancjami prywatności i ochrony danych osobowych w związku z zasadą proporcjonalności.

Uzasadniając formalną dopuszczalność omawianej skargi konstytucyjnej, jej autor przedstawił pogląd, że skoro nie przysługuje mu żaden zwykły środek prawny, za pomocą którego mógłby zakwestionować powyższy obowiązek, to w takim wypadku nie może mieć zastosowania norma, według której prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej aktualizuje się w dacie doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia w jego sprawie (por. art. 46 ust. 1 ustawy o TK). Hipotetyczna możliwość uzyskania takiego orzeczenia istniałaby, zdaniem skarżącego, jedynie wówczas, gdyby uchylił się on od

spełnienia obowiązku złożenia oświadczenia, narażając się przez to na konsekwencje natury dyscyplinarnej, których ustalenie wiązałoby się właśnie z wydaniem odpowiedniego orzeczenia.

Omawiane postanowienie zostało wydane w wyniku wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej (art. 36 w związku z art. 49 ustawy o TK). Stało się ono ostateczne, ponieważ skarżący nie wniósł zażalenia.

ROZSTRZYGNIĘCIE

Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

GLÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Jedną z przesłanek, od których spełnienia zależy prawidłowe i prawnie skuteczne wniesienie skargi konstytucyjnej, jest wydanie przez sąd lub organ administracji publicznej, na podstawie przepisu prawnego kwestionowanego w skardze, ostatecznego orzeczenia o konstytucyjnych wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego (wniosek z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 2 ustawy o TK). Do wniesienia skargi konstytucyjnej nie wystarcza zatem wykazanie, że w stosunku do skarżącego został zastosowany przepis niezgodny z Konstytucją i że zastosowanie tego przepisu naruszyło konstytucyjne wolności i prawa skarżącego. Przesłanką skuteczności skargi konstytucyjnej jest tylko takie naruszenie tych wolności i praw, które nastąpiło w sposób kwalifikowany, a mianowicie przez wydanie ostatecznego orzeczenia.
2. Zakres pojęcia „ostateczne orzeczenie” (w rozumieniu przytoczonych wyżej przepisów) nie obejmuje faktu wejścia w życie przepisu prawnego, któremu autor skargi konstytucyjnej zarzuca niedopuszczalną ingerencję w sferę konstytucyjnych wolności i praw.
3. Przesłanki wydania w sprawie skarżącego ostatecznego orzeczenia (art. 79 ust. 1 *in fine* Konstytucji) nie można utożsamiać z przesłanką wyczerpania drogi prawnej (art. 46 ust. 1 ustawy o TK).
4. Może zdarzyć się, że naruszenie konstytucyjnych wolności i praw wynika bezpośrednio z ustawy, czyli nie zależy od wydania jakiegokolwiek orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej określającego pozycję prawną jednostki. Wówczas skarga konstytucyjna jest – ze wskazanych wyżej przyczyn formalnych – niedopuszczalna. Nie oznacza to, że taka niekonstytucyjna regulacja prawna nie podlega w ogóle kontroli pod względem zgodności z Konstytucją; kontrola ta może być bowiem zainicjowana w innym trybie niż skarga konstytucyjna (por. art. 191 i 193 Konstytucji). W odniesieniu do regulacji zaskarżonej w niniejszej sprawie kontrola taka mogłaby być przeprowadzona nie tylko (jak w wypadku skargi konstytucyjnej) z punktu widzenia tych przepisów Konstytucji, które określają konstytucyjne wolności i prawa jednostki, lecz także tych, które wyznaczają konstytucyjny status sędziego.
5. Trybunał Konstytucyjny jest związany, w myśl art. 195 ust. 1 Konstytucji, regulacją konstytucyjną niezależnie od jej oceny.

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 79. 1. Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Art. 188. Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- 1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
- 2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
- 3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- 4) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
- 5) skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.

Art. 191. 1. Z wnioskiem w sprawach, o których mowa w art. 188, do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich,
- 2) Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie, o którym mowa w art. 186 ust. 2,
- 3) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych,
- 5) kościoły i inne związki wyznaniowe,
- 6) podmioty określone w art. 79 w zakresie w nim wskazanym.

2. Podmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 3-5, mogą wystąpić z takim wnioskiem, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania.

Art. 193. Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Art. 195. 1. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji.

Ustawa o TK

Art. 36. 1. Wniosek [...] prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

2. Jeżeli wniosek nie odpowiada warunkom formalnym, sędzia Trybunału wzywa do usunięcia braków w terminie 7 dni od daty zawiadomienia.

3. Gdy wniosek jest oczywiście bezzasadny lub braki nie zostały usunięte w określonym terminie, sędzia Trybunału wydaje postanowienie o odmowie nadania wnioskowi dalszego biegu.

4. Na postanowienie w sprawie nienadania wnioskowi dalszego biegu wnioskodawcy przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia.

5. Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie terminu określonego w ust. 4.

6. Po stwierdzeniu, że zażalenie zostało wniesione w terminie, prezes Trybunału kieruje je do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przez Trybunał i wyznacza termin rozpoznania.

7. Trybunał, uwzględniając zażalenie, kieruje sprawę do rozpoznania na rozprawie. Na postanowienie o nieuwzględnieniu zażalenia nie przysługuje środek odwoławczy.

Art. 46. 1. Skarga konstytucyjna, zwana dalej "skargą", może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Art. 47. [...] 2. Do skargi należy załączyć wyrok, decyzję lub inne rozstrzygnięcie, z podaniem daty jej doręczenia, wydane na podstawie zakwestionowanego aktu normatywnego.

Art. 49. Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu; art. 36 stosuje się odpowiednio.